

lem Argivis. — Τὴν αὐτὴν σημασίαν ἔχει καὶ τὸ ταρήϊον (Ὀδ. Β. 99) « Λαέρτη ἤρωϊ ταρήϊον. »

Εὐκόλως ἐννοεῖ ὁ ἀναγνώστης, ὅτι οἱ Ἕλληνες, παύσαντες νὰ καίωσι τὰ πτώματά των, ἐφύλαξαν τὸ ῥῆμα τοῦτο καίω (θάπ-τω) καὶ τὰ παράγωγά του, διὰ τὴν ἐναπόθεσιν τῶν πτωμάτων ἐντὸς τῆς γῆς, ὅθεν τάφος ἔγινε λάκκος. Ἐκ τούτου καὶ τὰ πολυπληθῆ ἀκόλουθα Ἑλληνικὰ ὀνόματα, τάφος (Μ. Ἔτυμ.) σημαίνει τὸ περὶ τὸ τοίχος ὄρυγμα.

Ἐκτοσθεν δε βαθεῖαν ὀρύξομεν ἐγγύθι τάφρον.

Ἰλ. Η. 341.

Μετὰ τῆς ἀπό, καὶ τοῦ αἶρω, τὸ κουφίζω, γίνεται ἀφαιρῶ. Ἐξ αὐτοῦ ἀφαιρῶ καὶ συγκοπῆ ἀφρος καὶ προσθέσει τοῦ τ τάφος· παρὰ τὸ ἀφαιρῆσθαι ἐξ αὐτοῦ τὸ χῶμα.

Ταφρῦσαι—σκάψαι, ὀρύξαι (Ι. Ζωναρᾶ Δ. Λειψία 1808.) Θάψαι—κατορύξαι. (Ἡσυχίου Λειψία 1792). Τέφρα εἶναι τὸ καιόμενον. Ἴδου τῶν Λεξικογράφων αἱ ἐρμηνεῖαι.

Τέφρα, παρὰ τὸ τύφω, τὸ καίω, ἡ κεκαυμένη σποδιά. (Μ. Ἔτυμ.)

Τέφραν καὶ σποδὸν λέγουσι Ἄττικοι (Φωτίου Λεξ. συναγωγῆ) Τέφρα (Σουτῆρας) ἡ κόνις. Τεφρῶσαι, καὶ παροιμίαι, « μὴ τὴν τέφραν φεύγων, εἰς ἀνθρακίαν πέσης » (Τεφρὸν, σποδιὸν, Ἡσυχ. Τέφρα, κόνια, τέφρη (Ἰδ)).

Ταῦτα νομίζω ἀρκοῦν νὰ πληροφορήσωσι τὸν ἀναγνώστην, ὅτι ἡ γλῶσσα μας φυλάττει τὸ ῥῆμα *iar* τῆς Σανσκριτῆς, καθὼς ὅλα αἱ Ἰνδευρωπαϊκαί. Διὰ τῆς παραβολῆς ταύτης πληροφορεῖται πόσον ἐλκνθάνοντο οἱ ἀρχαιότεροι ἔτυμολόγοι εἰς τὰς ἐρμηνείας τοιούτων λέξεων, τινὰς τῶν ὁποίων κατέγραψα χάριν τῶν ἀναγνωστῶν.

Ταῦτα ὅλα μὲ πείθουν νὰ εἶπω, ὅτι ἔχομεν καὶ τινὰς ἄλλας λέξεις, τὰς ὁποίας δυνάμεθα νὰ κατατάξωμεν εἰς τὰ παράγωγα τῆς ρίζης ταύτης *iar*.

Ταπεινός. Ὅλοι γνωρίζομεν τὴν σημασίαν τῆς λέξεως ταύτης. Ἴδου ἡ αὐτὴ λέξις εἰς τὰ Σανσκριτικά λεξικά. *Tapanas*—Θερμαίνων, καίων, βρασνίζόμενος, ἀσκητεύων, καταναυκτικός. Εἰς ἡμᾶς ἡ λέξις αὕτη ἐφύλαξε τὴν μεταφορικὴν σημασίαν τοῦ ῥήματος *iar*, καίω, βρασνίζομαι, ταπεινοῦμαι. Ἴδου τοῦ Ζωναρᾶ, καὶ τοῦ Μ. Ἐτυμολογικοῦ αἱ ἐρμηνεῖαι· Ταπεινός, ὡς ἀπὸ τὸ ὄνος ὄνεινός, οὕτω καὶ ἀπὸ τοῦ ἔδαφος ἔδαφεινός, καὶ ἀποβολῆ τοῦ ε καὶ τροπῆ τοῦ δ εἰς τ καὶ τοῦ φ εἰς π ταπεινός· ἢ παρὰ τὸ δάπεδον δαπειδεινός, ἢ παρὰ τὸ πατῶ γίνεται πάτος, οἶονεὶ ὁ πατούμενος· καὶ ἐκείθεν πατεινός, ἢ παρὰ τὸ τάπης τάπητος ταπειτηνός, καὶ κατὰ συγκοπὴν.

Ἄλλοι ἐμοῦ ἀγχινοῦστεροι, ἂς ἐκλέξωσι τὴν ἀ-

ληθῆ τῆς λέξεως ταύτης ἐρμηνείαν. Ἐγὼ ἀπορῶ τῇ ἀληθείᾳ, τί ἐννοοῦν οἱ γράφοντες τὰ τοιαῦτα.

Ἄλλη λέξις, τὴν ὁποίαν πιθανὸν ἀκόλουθοι ἔρευναι νὰ κατατάξωσιν εἰς τὰς συγγενεῖς λέξεις τοῦ ῥήματος *iar*, εἶναι ὁ τάπης τάπητος. Ἡ Περσικὴ ἔχει *iebesteh*—τάπης κροσσωτός. Πιθανὸν τὸ Σανσκριτικὸν ὄνομα *ierai*, θέρμη, ταπεινώσις ἐγέννησε τὸ ἡμέτερον τάπη (τ) ς—τάπητος, (1), ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐγένοντο αἱ προσευχαί, καθὼς μέχρι σήμερον ὀνομάζομεν τοὺς μικροὺς τάπητας (ἐπεύχια) πεύκια, διότι ἐπὶ τούτων προσεύχονται.

Τὰς παρατηρήσεις ταύτας ἢ μᾶλλον εἰκασίας, ἀκόλουθοι ἔρευναι ἐλπίζω πλείοτερον νὰ σαφηνίσωσι. Ἐκ τούτων πληροφορεῖται ὁ ἀναγνώστης, πόσον φοιτῆται ἡ φιλολογία, καὶ συγχρόνως ἡ ἱστορία, διὰ τῆς παραβολῆς λέξεων, συγγενῶν εἰς τὰς γλώσσας τῆς Ἀσίας καὶ Εὐρώπης.

Α. Γ. ΠΑΣΠΑΤΗΣ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΥ ΚΟΡΑΗ

Πρὸς τὸν φίλον αὐτοῦ S. Chardon de la Rochette, περὶ τῆς

ΑΠΟΡΡΗΤΟΥ ΔΙΑΘΗΚΗΣ,

ἧς μέμνηται Δείναρχος ὁ ρήτωρ ἐν τῷ κατὰ Δημοσθένους λόγῳ αὐτοῦ (2).

Ἐπιθυμεῖς, φίλτατε, ἵνα ἐπὶ μᾶλλον ἀναπτύξω τὴν πρό τιμος καιροῦ δηλωθεῖσάν σοι ιδέαν μου περὶ τῆς τῶν Ἀθηναίων ἱερᾶς βίβλου, ἣν ὁ Δείναρχος, μόνος ἐκ τῶν Ἄττικῶν ρητόρων μνημονεύων αὐτῆς, ἀποκαλεῖ *Διαθήκην*. Ἀνέδραλον δὲ μέχρι τοῦδε νὰ εὐχαριστήσω τὴν ἐπιθυμίαν σου ταύτην διὰ μόνον τὸν

(1) Ἴδου ἡ ἔτυμολογία τοῦ Μ. Ἐτυμ.—Τάπητες, Ἐπιβουλαια, ἡ στρώματα. Ἐτυμολογεῖ δὲ αὐτὸ Εὐρίπιδον παρὰ τὸ θάλπω, θάλπη, καὶ μεταθέσει τοῦ θ εἰς τ, καὶ ἀποβολῆ τοῦ κ τάπης, ἢ δάπης καὶ τάπης· ἢ παρὰ τὸ θάπτω, θάφης καὶ τάπης, ἢ παρὰ τὸ πατῶ, πάτης καὶ τάπης.

(2) Ἡ ἀνωτέρω ἐπιστολὴ εὐρισκομένη ἐν τῇ γαλλικῇ συγγράμματι *Mélanges de M. Chardon de la Rochette*, μεταφράσθη πρό ἔτων ὑπὸ τοῦ ἐν ἐλλογίμοις διαπρέποντος Κ. Ι. Ν. Βαλέττα, ἄλλοτε μὲν διευθυντοῦ ἐκπαιδευτηρίου ἐν Ἐρμουπόλει, νῦν δὲ θεραπεύοντος τὰς ἐλληνικὰς μούσας ἐν Λονδίῳ. Ἀγνοοῦντες ἐὰν μεταφρασθεῖσα ὑπ' ἄλλου ἐδημοσιεύθη ἤδη, ἐνομίσαμεν καλὸν νὰ καταστήσωμεν γνωστότερον τὸ ἔργον τοῦτο τοῦ πατριάρχου τῆς νεωτέρας ἡμῶν φιλολογίας. Εἰ δὲ καὶ δὲν φέρει ἡμερομηνίαν, φαίνεται ὅμως ὅτι δὲν εἶναι νεωτέρα τοῦ 1812 ἔτους, διότι τὸ βιβλίον τοῦ Κ. Chardon ταύτην ἔχει τὴν χρονολογίαν.

Σ. Π.

λόγον, ὅτι ἐνησχολημένοι εἰς ἄλλας ἐργασίας δὲν εἶχον τὴν προσήκουσαν εὐκαιρίαν, ὅπως ἐμβλέψω εἰς ἔρευναν τοῦ πράγματος, ἄλλως τε καὶ τῶν ἀναγκαίων πρὸς τοῦτο βοηθημάτων ἐστερημένοι. Δὲν ἀγνοεῖς, ἀγαπητὲ φίλε, ὅτι, ἐάν δὲν εἶχον εἰς τὴν διάθεσίν μου τὴν ὑμετέραν βιβλιοθήκην, πρὸ πολλοῦ ἤθελον ἀπομάθειν καὶ ὅσα ἔμαθον Ἑλληνικὰ, γενόμενος, οὕτως εἰπεῖν, Ἕλληνα ἀφηλλητισμένον (un Grec dégréçisé). Ἀλλὰ καὶ τούτων οὕτως ἐχόντων, θέλω ἀναπτύξειν, ἐφ' ὅσον αἱ περιστάσεις ἐπιτρέπουσι, τὴν περὶ ἧς ὁ λόγος ἰδέσθαι μου, ἣν σοι προσφέρω ὡς ἀπλήν εἰκασίαν. Δύνασαι δὲ νὰ μεταχειρισθῆς αὐτὴν κατ' ἀρέσκειαν, ἐάν αἱ ἀποδείξεις, ἐφ' ὧν στηρίζεται, καθιστῶσιν αὐτὴν πιθανωτέραν ἢ πρότερον.

Τὸ ζήτημα τοῦτο τῆς Ἑλληνικῆς Ἱστορίας τοσούτω μᾶλλον ἐστὶ περίεργον, ὅσω παρὰ τὸν Δεῖναρχον, ὡς προείπον, οὐδεὶς ἄλλος συγγραφεὺς ἀναφέρει τοιοῦτον ὄνομα, καὶ διότι τὸ ὄνομα τοῦτο (Διαθήκη) ἐμφαίνει προσέγγισιν τινα πρὸς τὰς ἱεράς βίβλους τῶν Ἰουδαίων καὶ τῶν Χριστιανῶν, ὁμοίως διακρινομένας διὰ τοῦ ὀνόματος *Διαθήκη*.

Ἡ Ἱστορία ἀναφέρει καὶ τὸν Δημοσθένην ὡς ἓνα τῶν δωροδοκηθέντων ὑπὸ τοῦ Ἀρπάλου, ὅστις καταφυγὼν εἰς Ἀθήνας, διέσπειρεν ἀφειδῶς χρήματα, ὅπως ἀπολαύσῃ τῆς προστασίας δημαγωγῶν τινῶν, ὡς καταδιωκόμενος ὑπὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου. Καταγγελλοῦνται δὲ ὑπὸ τοῦ Ἀρείου Πάγου, εἰς ὃν ὁ Δῆμος εἶχεν ἐπιτρέψειν τὴν ἀναζήτησιν τῶν ὑπὸ τοῦ Ἀρπάλου δωροδοκηθέντων, καὶ κατηγορούμενος ὑπὸ τοῦ Δειναρχοῦ, ὁ Δημοσθένης οὐδὲν ἄλλο εἶχε πρὸς ἀποφυγὴν μέσον, ἢ τὸ νὰ προσβάλλῃ τὴν τοῦ Ἀρείου Πάγου καταγγελίαν ὡς συκοφαντικὴν. Ταύτης λοιπὸν τῆς ἀντεγκλήσεως γενομένης, ὁ κατήγορος αὐτοῦ Δεῖναρχος, ἐκφωνῶν τὸν ὄρατον ἐκείνον δικανικὸν λόγον, ὅστις εὐτυχῶς διεσώθη μέχρις ἡμῶν, εἶπε πρὸς τοὺς ἄλλους καὶ τὰ ἐξῆς: « Ἡ ποῦ νῦν » ἐλθὼν ὁ Δῆμος, ἢ τίσι προστασίας ζητεῖν περὶ τῶν » ἀφανῶν καὶ μεγάλων ἀδικημάτων, εὖροι τὴν ἀ- » λήθειαν; Τὸ μὲν γὰρ συνέδριον, τὸ πρότερον δο- » κοῦν εἶναι πιστὸν, σὺ καταλύεις, ὁ δημοτικὸς εἶναι » φάσκων ὃ τὴν τῶν σωμάτων φυλακὴν ὁ Δῆμος » παρακαταθήκην ἔδωκεν (1) ὃ τὴν πολιτείαν καὶ » δημοκρατίαν πολλάκις ἐγκρανεῖρεν ἢ διαπεφύλαξε » τὸ σὸν σῶμα, τοῦ βλασφημεῖν περὶ αὐτοῦ μέλ-

(1) Γνωστὸν, ὅτι ὁ Ἀρειος Πάγος ἐδίκαζεν ἰδίως τὰς φονικὰς δίκας (Λυσ. Τ. Α'. σελ. 24. ἐκδ. Λυγῆρου). Λόγου δὲ πᾶρεργον παρατηρητέον, ὅτι ὁ συγγραφεὺς τῶν περὶ Ἑλλήνων φιλοσοφικῶν ἐρευνῶν (Τόμ. Β'. σελ. 36) πλανᾶται διςχυριζόμενος, ὅτι ὁ Ἀρειος Πάγος οὐδέποτε περὶ θρησκευτικῶν ἐφρόντιζε. Τούναντίον δείκνυται ἐκ τε τοῦ Δημοσθένους (κατὰ Νεαίρ. Τόμ. Β', σελ. 1372. ἐκδ. Ρεῖσκίου) καὶ ἐξ ὧν ὁ Πλούταρχος (περὶ τῶν ἀρεσκ. τοῦ φιλοσ. βιβλ. Α'. κεφ. 7) λέγει περὶ Εὐριπίδου.

» λοντος, πολλάκις (ὡς σὺ φῆς) ἐπιβουλευθέν' ὁ φυ- » λάσσει τὰς ἀπορρήτους διαθήκας, ἐν αἷς τὰ τῆς » πόλεως σωτήρια κεῖται (1).

Τοιοῦτον ἐστὶ τὸ περίφημον κείμενον, ἐν ᾧ μόνον ἀναφέρεται ἡ ἀπορρήτος διαθήκη τῶν Ἀθηναίων. Παρατρέχω μὲν τὴν περὶ τούτου εἰκασίαν τοῦ Οὐολφίου, διορθοῦντος τὸ « διαθήκας » διὰ τοῦ « θήκας, » καὶ ἐννοοῦντος διὰ τῆς τελευταίας ταύτης λέξεως τὰ κἀνεα (κἀνίστρα), ἃ ἔφερον αἱ γυναῖκες ἐν τῇ ἐορτῇ τῶν Ἐλευσινίων μυστηρίων. Ὁ Ρεῖσκιος δὲ ὁμολογήσας κατὰ πρῶτον, ὅτι δὲν ἐννοεῖ ὅ,τι δηλοῖ ὁ Δεῖναρχος διὰ τῆς λέξεως *διαθήκη*, ἐπιφέρει, ὅτι πιθανὸν νὰ ὀνομάζῃ οὕτω τὴν συλλογὴν τῶν χρησμάτων τοῦ Βάκιδος καὶ Ἀμφιλύτου, ἢ ἄλλου τινὸς ἀρχαίου μάντεως, χρησμάτων προμηνυόντων ἀγαθὰ ἢ κακὰ εἰς τὴν δημοκρατίαν τῶν Ἀθηναίων, ἐὰν ἐξεπλήρου, ἢ κατεφρόνει τὰ ἐν αὐτοῖς ἀναφερόμενα ἢ προστίθῃ δὲ, ὅτι τὸ βιβλίον τοῦτο, ὡς φέρον τὸ ὄνομα, ὅπερ οἱ Χριστιανοὶ καθιέρωσαν εἰς τὰς ἱεράς αὐτῶν βίβλους, φαίνεται ἔχον τοιαύτην παρὰ τοῖς Ἀθηναίοις ἱερότητα, οἶκον παρὰ τοῖς Ῥωμαίοις τὰ βιβλία τῶν Σιδυλλῶν.

Ὁ συγγραφεὺς τῶν περὶ Ἑλλήνων φιλοσοφικῶν ἐρευνῶν (*Recherches philosophiques sur les Grecs*) ἀναφέρει ὁμοίως περὶ τῆς ἀπορρήτου ταύτης *διαθήκης* (2). Ἀλλ' εἴτε δι' ἀπροσεξίαν εἴτε δι' ἀγνοίαν τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, λέγει, ὅτι ὁ Δεῖναρχος κατηγορεῖ τὸν Δημοσθένην ὡς ἀσεβήσαντα πρὸς τὴν ἀπορρήτον ταύτην βίβλον ὅπερ οὐδᾶλως ὑπάρχει ἐν τῷ προεκτεθέντι χωρίῳ τοῦ ῥήτορος, παρεκτός ἂν ὁ Πάβιος (Pauw) ἐθεώρησε τὴν πρὸς τὸν Ἀρειὸν Πάγον ἀσέβειαν τοῦ Δημοσθένους ἀντανακλωσάν τρόπον τινὰ ἐπὶ τῆς ἀπορρήτου *διαθήκης*, ὡς ἐμπεπιστευμένης ἐκείνῳ. Φροεῖ δὲ καὶ οὗτος, ὅτι τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος βιβλίον ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὰ τῶν Σιδυλλῶν ἄλλὰ, καθὼς προείπομεν, τοῦτο πρῶτος εἰκασεν ὁ Ρεῖσκιος, ὃν ἀναφέρει κατόπιν ἐν τινι σημειώσει ὁ Πάβιος, μεμφομένου αὐτὸν, ὡς εἰπόντα, ὅτι τὸ βιβλίον τοῦτο ἦτο παρκατατεθειμένον ἐν τῷ Ἀρείῳ Πάγῳ. Ἐντεῦθεν ἀπαδεικνύεται εἶτι μᾶλλον ὅ,τι ἀνωτέρω εἶπον περὶ τοῦ συγγραφέως τούτου: τουτέστιν, ὅτι μετ' ἐλαχίστης προσοχῆς ἀνέγνω, ἢ οὐδόλως ἐνόησε τὸ χωρίον τοῦ Δειναρχοῦ διότι ὁ Ρεῖσκιος ἀναφέρει τὴν περίστασιν ταύτην, ὡς ἐκτίθεται ὑπὸ τοῦ ῥήτορος, ὅστις καθαρῶς λέγει, ὅτι ἡ φύλαξις τῆς *διαθήκης* ἦτο ἐμπεπιστευμένη τῷ Ἀρείῳ Πάγῳ « ὁ φυλάσσει τὰς ἀπορρήτους διαθήκας, ἐν αἷς τὰ τῆς πόλεως σωτήρια κεῖται. » Ὁ Πάβιος λέγει τελευτικίον, ὅτι τὸ βιβλίον τοῦτο ἀπέβλεπε τὴν λα-

(1) Δεῖναρχ. κατὰ Δημοσθ. Τόμ. Δ', σελ. 8, ἐκδ. Ρεῖσκίου.

(2) Τόμ. β' σελ. 205 καὶ ἐφεξῆς.

τρείαν τῆς Δήμητρος, καὶ ὅτι αἰδιὰ κληρώσεως ἐκλεγόμεναι γυναῖκες ἐκ τῶν 170 Δήμων τῆς Ἀττικῆς, ἔφερον αὐτὸ κατ' ἔτος εἰς τὴν ἑορτὴν τῶν Μυστηρίων.

Ἐξετάσωμεν ἤδη μέχρι τίνος φαίνεται πιθανὴ ἡ εἰκασία αὕτη. Τὸ κατ' ἐμὲ, τόσω μᾶλλον ἀπίθανον νομίζω, ὅτι τὸ βιβλίον τοῦτο τῶν Νόμων (διότι οὕτως ὠνόμαζον αὐτὸ), ὅπερ αἱ γυναῖκες ἔφερον ἐπὶ κεφαλῆς ἐν τῇ ἑορτῇ τῶν Θεσμοφορίων (1), εἶναι τὸ ὑπὸ τοῦ Δεινάρχου καλούμενον *διαθήκαι*, ὅσω τὸ τελευταῖον τοῦτο κατατεθειμένον ἐν τῷ Ἀρείῳ Πάγῳ ἀπέβλεπε μόνον τὴν τύχην τῆς Πολιτείας τῶν Ἀθηναίων· τὸ δὲ βιβλίον, ὅπερ ἔφερον αἱ Θεσμοφορίζουσαι γυναῖκες, ὅποιον ἂν ὑποτεθῆ τὸ ἐν αὐτῷ περιεχόμενον, ἔπρεπε πιθανώτατα νὰ ὑπάρχῃ εἰς ὕλας τὰς Ἑλληνικὰς πόλεις τῆς Ἰωνίας καὶ Σικελίας, ἐν αἷς ἡ ἑορτὴ αὕτη ἐκπηγυρίζετο. Ταῦτοις δὲ προσθετέον, ὅτι τὰ ἀφορῶντα τὴν ἑορτὴν τῶν Θεσμοφορίων ἦσαν γνωστὰ εἰς μόνας τὰς γυναῖκας, αἵτινες, μόνου ἐξαιρουμένου τοῦ ἱερέως, ὅστις παρελαμβάνετο ὡς ἱερουργός, εἰς οὐδένα ἄλλον ἄνδρα ἐπέτρεπον νὰ περυσθεθῆ (2)· καὶ ὅτι, ἐνῶ πολλοὶ πολλάκις ἀναφέρουσι περὶ τῆς ἑορτῆς ταύτης, οὐδεὶς ἀποδίδει τὸ ὄνομα *διαθήκαι* εἰς τὸ βιβλίον τῶν Νόμων, ὅπερ ἀπετέλει ἓνα τῶν κυριωτέρων τῆς ἑορτῆς κόσμων. Συμπεραίνεται ἄρα, ὅτι αἱ ἀπόρρητοι *διαθήκαι*, περὶ ὧν λέγει ὁ Δειναρχος, ἦσαν βιβλίον, ἢ τοῦλάχιστον παράδοσις, ἀφορῶσα ἰδίως τοὺς Ἀθηναίους καὶ περιέχουσα τὰς τύχας τῆς πολιτείας αὐτῶν.

Τὸ συμπέρασμα τοῦτο καθίστησι πιθανωτέραν τὴν εἰκασίαν τοῦ Ραϊσκιῦ, ὅστις θεωρεῖ τὸ βιβλίον τοῦτο ὡς συλλογὴν τοῦ Βάκιδος καὶ τοῦ Ἀμφιλύτου (3). Ἐξ ὧν λέγει ὁ Ἀριστοφάνης, οἱ χρησμοὶ αὐτῶν φαίνονται κυρίως ἀποβλέποντες τὴν ἐσωτερικὴν τῶν Ἀθηναίων διοίκησιν, καὶ τὰς μεταβολὰς τῆς Κυβερνήσεως αὐτῶν ὡς πρὸς τοὺς δημαγωγούς, οἵτινες διεδέχοντο ἀλλήλους, καὶ ἀλλεπαλλήλως εἰλκυον τὴν ἀγάπην τοῦ Δήμου, συνελκύοντες μετὰ τῆς ἀγάπης καὶ τὰς προσόδους αὐτοῦ. Ὁμοίως δὲ ἀπέβλεπον τὰς πολιτικὰς σχέσεις τῶν Ἀθηναίων πρὸς τοὺς ἄλλους λαοὺς τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἰδίως πρὸς τοὺς ἀντιζήλους, καὶ πολλάκις ἐχθροὺς αὐτῶν, Σπαρτιάτας. Καὶ ὅμως, δὲν παραδέχομαι τὴν γνώμην ταύτην τοῦ Ραϊσκιῦ· διότι, ἐὰν οἱ χρησμοὶ τοῦ Βάκιδος διετηροῦντο ἐν τῷ Ἀρείῳ Πάγῳ ὡς ἱερὸν καὶ ἀπόρρητον βιβλίον, ὁ Ἀριστοφάνης, καίπερ πολλῆς οὔσης τῆς ἐλευθερίας ἐπὶ τῆς σκηνῆς, δὲν ἤθελε τολμήσειν νὰ παραστήσῃ ἐπ' αὐτῆς ὡς ἀπατεῶνα αὐτὸν

τὸν Βάκιν (1), εἰς τοῦ ὁποῖου τοὺς χρησμοὺς ἡ Κυβερνήσις τῶν Ἀθηναίων τοσαύτην ἀπέδιδε σημαντικότητα. Παρεκτὸς δὲ τούτου, καὶ τοὶ πολλάκις ἀναφέρει τοὺς χρησμοὺς τούτους, οὐδαμοῦ ἐνομάζει αὐτοὺς *Διαθήκαι*.

Νομίζω λοιπὸν, ὅτι τὸ προκείμενον ζήτημα ἤθελε λάβειν πιθανωτάτην τὴν λύσιν, ἐὰν τις εἶδονατο ν' ἀνακαλύψῃ πῶς ἄνθρωπον, ὅστις ἀποθνήσκων νὰ ἐνεπιστεύθῃ τὴν τελευταίαν αὐτοῦ θέλησιν εἰς τὴν πόλιν τῶν Ἀθηναίων, νὰ ἐδήλωσεν ὅτι ἡ σωτηρία τῆς πόλεως ταύτης ἐξήρτηται ἐκ τῆς ἀκριβοῦς ἐκπληρώσεως αὐτῆς, καὶ μάλιστα νὰ παρήγγειλεν αὐστηρῶς ὅπως διατηρηθῆ ἀπόρρητος ἡ θέλησις αὐτοῦ. Ἐάν πῶς εὐρεθῶσιν αἱ περιστάσεις αὗται συνημμέναι, ἐκείθεν μόνον δύναται νὰ προκύψῃ ἀληθῶς ἀπόρρητος *Διαθήκαι*, ἐξ ἧς ἐλόγως ἤθελεν ἐξαρτᾶσθαι ἡ σωτηρία τῆς τῶν Ἀθηναίων δημοκρατίας, οἷαν περιγράφει αὐτὴν ὁ Δειναρχος λέγων· « Τὰς ἀπόρρητους *διαθήκαι*, ἐν αἷς τὰ τῆς πόλεως σωτήρια κεῖται ».

Ἄπασαι λοιπὸν αἱ περιστάσεις αὗται τόσω καθαρῶς ἐκτίθενται ἐν τῇ τραγωδίᾳ τοῦ Σοφοκλέους « Οἰδίπους ἐπὶ Κολωνῶ », ὥστε πρέπει νὰ ὑποτεθῆ τις λίαν προκατειλημμένος ὅπως μὴ ἐννοήσῃ, ὅτι ἐν αὐτῷ ὁ ποιητὴς ἀναφέρει *Διαθήκαι*, οὕτως εἰπεῖν, ἢν κατέλιπεν ὁ Οἰδίπους ἐπ' ἀγαθῶ τῶν Ἀθηναίων. Ὁ ἀτυχὴς οὗτος Ἡγεμὼν πλανώμενος μακρὰν τῆς πατρίδος καὶ τοῦ βασιλείου αὐτοῦ, καὶ κατὰ τύχην ἀφικόμενος μετὰ τῆς ἐκυτοῦ θυγατρὸς Ἀντιγόνης εἰς τὸν Κολωνόν, δῆμον τῆς Ἀττικῆς, παρ' ᾧ ἔκειτο δάσος ἱερὸν τῶν Εὐμενίδων, ἀνεμνήσθη, ὅτι χρησμός τις εἶχε προειπεῖν αὐτῷ, ὅτι ἐμελλε νὰ τελευτήσῃ παρά τινι τόπῳ, ἱερῷ τῶν θεῶν τούτων, καὶ ὅτι ἤθελε καταστήσειν εὐτυχῆ τὴν χώραν, ἐν ἧ ἤθελε ταφῆ. Μετακαλέσατο λοιπὸν ἐκεῖ τὸν τότε βασιλεύοντα τῶν Ἀθηναίων Θησεῖα, καὶ ἀνήγγειλεν αὐτῷ, ὅτι ἤλθε νὰ προσφέρῃ εἰς αὐτὸν ὡς δῶρον τὸ ἑαυτοῦ σῶμα, ἀποτρόπαιον μὲν κατὰ τὸ φαινόμενον καὶ ἄθλιον, ἀλλὰ πολλῆς ὠφελείας αἴτιον ἐσόμενον αὐτῷ (2)· καὶ παρεκάλεσε νὰ ὑπερασπίσῃ αὐτὸν, καὶ νὰ ἐμποδίσῃ τὸ νὰ ἀπαγάγῃσιν αὐτὸν βιαίως εἰς Θήβας, ὅθεν ὑπὸ τῶν ἰδίων τέκνων ἀπεδιώχθη. Ὁ δὲ Θησεύς, ἐκπεπληγμένος διὰ τὴν ἀντίφασιν ταύτην, ἠρώτησεν αὐτὸν, διὰ τί φοβεῖται μὴ διὰ βίας ἀπαχθῆ ὅθεν ἐδιώχθη· καὶ ὁ Οἰδίπους ἀπεκρίνατο, ὅτι οἱ Θηβαῖοι εἰσὶν ἠναγκασμένοι νὰ πράξωσι τοῦτο κατὰ τινὰ χρησμὸν, προειπόντα αὐτοῖς, ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι κατέχοντες τὸ σῶμα αὐτοῦ θέλουσι κατασταθῆ λίαν ἐπικίνδυνοι ἐχθροὶ αὐτῶν. Εἰπόντος δὲ

(1) Meurs: Græc: feriat: L. IV.

(2) Meurs: ἔνθα ἀνωτέρω, καὶ Ἀριστοφ: Θεσμοφ: 635 καὶ 1161.

(3) Ἄγνωσ, διὰ τί ὁ Πώδιος ἐνομάζει αὐτὸν Ἀντίφυλον.

(1) Ἀριστοφ. Ἰπ. 129 καὶ 1001. — Εἰρήν. 1071 καὶ ἐφ.

(2) Σοφ. Οἰδ. ἐπὶ Κολ. 577 καὶ ἐφεξῆς.

τοῦ Θησεῦς, ὅτι ὑπῆρχεν εἰρήνη τοῖς Ἀθηναίοις καὶ Θηβαίοις, ὁ Οἰδίπους λέγει πρὸς αὐτὸν τάδε·

ὦ φίλτατ' Αἰγέως παῖ, μόνοις οὐ γίγνεται
θεοῖσι γῆρας, οὐδὲ καθανεῖν πατεῖ
τὰ δ' ἄλλα συγγεῖ πάνθ' ὁ παγκρατὴς χρόνος·
φθίνει μὲν ἰσχύς γῆς (1), φθίνει δὲ σῶματος·
θνήσκει δὲ πίστις, βλαστάνει δ' ἀπιστία
καὶ πνεῦμα ταῦτόν οὐ ποτ' οὐτ' ἐν ἀνδράσι
φίλοις βέβηκεν, οὔτε πρὸς πόλιν πόλει.
τοῖς μὲν γὰρ ἤδη, τοῖς δ' ἐν ὑστέρῳ χρόνῳ
τὰ τερπνὰ πικρὰ γίγνεται, καὐθις φίλα.
καὶ ταῖσι Θήβαις εἰ πανῦν εὐήμεροί
καλῶς τὰ πρὸς σέ, μυρίας ὁ μυρίος
χρόνος τεκνοῦται νόκτας ἡμέρας τ' ἰών,
ἐν αἷς τὰ νῦν ξόμφωνα δεξιώματα
ἐν δορὶ διασκεδῶσιν ἐκ μικροῦ λόγου·
ἴν' αὐμῶς εὐδῶν καὶ κεκρυμμένος νέκυς
ψυχρὸς ποτ' αὐτῶν θερμόν αἷμα πίεται,
εἰ Ζεὺς ἔτι Ζεὺς, γὰρ Διὸς Φοῦτος σαφής.
ἀλλ' οὐ γὰρ αὐδᾶν ἠδὺ τακίνητ' ἔπη·
ἕα μ' ἐν οἷσιν ἠρξάμην, τὸ σὸν μόνον
πιστόν φυλάσσω· καὐποτ' Οἰδίπου ἐρεῖς
ἀχρεῖτον οἰκητῆρα δέξασθαι τόπων
πάν ἐνθάδ', εἴπερ μὴ θεοὶ ψεύσασί με.

Ἐν τῷ διαλόγῳ τούτῳ, ὅστις ἐστὶν ἐν τῶν ὠραιοτάτων χωρίων τῆς τραγωδίας ἐκείνης, ὁ Θησεὺς συγκατατίθεται νὰ ὑπερασπίσῃ τὸν Οἰδίπουδαν κατὰ τοῦ Κρέοντος, ὅστις μετ' οὐ πολὺ ἔλθων, καὶ ἀποτυχῶν νὰ πείσῃ αὐτὸν, ἀπεφάσισε νὰ ἐπαναγάγῃ αὐτὸν διὰ βίας εἰς Θήβας. Μόλις δὲ ὁ Θησεὺς ἐπανῆλθεν εἰς Ἀθήνας, ἀφοῦ ἀπέκρουσε τοῦ Κρέοντος τὴν βιαίαν προαίρεσιν, καὶ ὁ Οἰδίπους ἐννοήσας προσεγγίζοντα τὸν θάνατον, ἐσπευσμένως μετακαλεῖται αὐτὸν, καὶ ἡ ἀνησυχία αὐτοῦ ὁμοιάζει πρὸς ἀνησυχίαν πατρὸς ἀποθνήσκοντος, ὅστις αἰσθανόμενος τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ γράψῃ τὴν ἑαυτοῦ διαθήκην, μετακαλεῖται σπουδαίως τὸν ἑαυτοῦ υἱὸν, ὅπως ἀκούσῃ τὴν τελευταίαν αὐτοῦ θέλησιν. Ἰδοὺ αὐτολεξεῖ πῶς

(1) Οὕτω μὲν ἔχει τὸ κείμενον, ὑπερ καὶ κατ' ἀκριβο-
λογίαν δύναται τις ἀμετάβλητον τηρεῖσαι· εἰκάσω ἔμοις, ὅτι
ἡ ἀρχαία γραφή εἶχεν οὕτως

φθίνει μὲν ἸΣ ΨΥΧΗΣ, φθίνει δὲ σῶματος.

ὁ Σοφοκλῆς δὲν προτίθεται νὰ σχηματίσῃ ἐνταῦθα ἀντίθεσιν, ἀλλὰ μᾶλλον νὰ ἐκφράσῃ τὸ δόγμα τῶν ἀρχαίων φιλοσόφων, ὅτι ἡ ψυχὴ συναύξεται καὶ συγγηράσκει μετὰ τοῦ σώματος· « αὐξανομένη γὰρ τῷ σώματι συναύξονται καὶ αἱ φρένες, γηράσκοντι δὲ συγγηράσκουσι, καὶ εἰς τὰ πράγματα πάντα ἀπαμβλύνονται » (Ἡροδ. Γ', 134). Ὁ δὲ σοφὸς τοῦ Ἡροδότου μεταφραστικῆς παρατίθησιν ἐνταῦθα τοὺς στίχους ἐκείνους τοῦ Λουκρετίου (βιβλ. Α', 446), οὓς ὁ Γράγγιος ἑρμηνεύει οὕτω πῶς·

« Πρὸς τούτοις βλέπαμεν αὐτὴν (τὴν ψυχὴν) γενναί-
« νην μετὰ τοῦ σώματος, αὐξανομένην δὲ καὶ συγγηρά-
« σκουσαν μετ' αὐτοῦ. Τὸ βρέφος ἔχει σῶμα ἀδύνατον καὶ
« βῆμα ἐπισηφές· ἀλλὰ καὶ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ αἱ ἰδέαι δὲν
« εἶναι σταθερώτεραι. Ἡ πρόοδος τῆς ἡλικίας ἐνισχύουσα
« τὰ μέλη τοῦ σώματος, ὠρμηστικῶς ἐνταυτῇ τὴν νοητικώ-

ἀναφέρεται τοῦτο ἐν τῇ προμνησθείσῃ τοῦ Σοφοκλέους τραγωδίᾳ (1486 καὶ ἐφ.)

Οἰδ. Ἄρ' ἐγγύς ἀνὴρ; ἄρ' ἔτ' ἐμφύχου, τέκνα,
κιχῆσται μοι καὶ κατορθούτος φρένα;

Ἄντιγ. Τί δ' ἂν θέλοις τὸ πιστόν ἐμφῶναι φρενί;

Οἰδ. Ἄνθ' ὧν ἐπασχον εἴ, τελεσφόρον χάριν
εἶδοναι σφιν, ἦνπερ τυγχάνων ὑπεσχύομην.

Ἐν τούτῳ δ' ὁ Θησεὺς πάρεστι· καὶ τότε ὁ Οἰδί-
πους πρὸς τοῖς ἄλλοις λέγει πρὸς αὐτὸν τὰ ἐξῆς·

Ἐγὼ διδάξω τέκνον Αἰγέως ἃ σοι
γῆρας ἄλυπα τῆδε κείσεται πόλει.
χῶρον μὲν αὐτὸς αὐτίκ' ἐξηγήσομαι,
ἄθικτος ἠγητῆρος, οὐ με χρὴ θανεῖν.
Τοῦτον δὲ φράζε μή ποτ' ἀνθρώπων τινί,
μήθ' οὐ κέλευθε, μήτ' ἐν οἷς κείται τόποις·
ὣς σοι πρὸ πολλῶν ἀσπίδων ἀλκήν ὄδα
δορός τ' ἐπακτοῦ γειτόνων ἀεὶ τιθῆ·
ἃ δ' ἐξάγιστα, μηδὲ κινεῖται λόγῳ,
αὐτὸς μαθήσῃ, κείσ' ἔταν μόλις, μόνος·
ὣς οὐτ' ἂν ἀστῶν τῶνδ' ἂν ἐξείποιμί τω,
οὐτ' ἂν τέκνοισι τοῖς ἐμοῖς, στέργων ἔμοις,
ἀλλ' αὐτὸς αἰεὶ σῶζε, χῶταν εἰς τέλος
τοῦ ζῆν ἀφικνῆ, τῆ προφερτάτη μόνῃ
σήμαιν'· ὁ δ' αἰεὶ τῷ πόντι δεικνύτω.
χ' οὕτως ἀδῆλον τῆνδ' ἐνοικήσεις πόλιν
σπαρτῶν ἀπ' ἀνδρῶν

Ἐπειτα δὲ φθὰς εἰς τὸν πεπρωμένον τόπον ὁ Οἰδί-
πους, τὰς μὲν θυγατέρας αὐτοῦ καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς
συνακολουθήσαντας ἀποπέμπει· τὸν δὲ Θησεῖαν μόνον
κρατεῖ παρ' ἑαυτῷ, ὅπως ἴδῃ τὸν θάνατον, δι' οὗ
ἀπέθανε, καὶ τὸν προωρισμένον τόπον, ὅστις ἠνοίχθη,
ἵνα περιλάβῃ τὸ σῶμα αὐτοῦ.

Καθ' ὅλην ταύτην τὴν διήγησιν μόνον τὸ ἔνομα
Διαθήκη δὲν λέγεται ῥητῶς· ἀλλὰ σαφέστατα δει-
κνύεται, ὅτι ὁ Οἰδίπους συνδέει μετὰ τῆς πόλεως
τῶν Ἀθηνῶν τὸ ἑαυτοῦ σῶμα καὶ πάσας τὰς ἐξ αὐ-
τοῦ προσδοκωμένας ὠφελείας, ἐπὶ συμφωνίᾳ τοῦ νὰ

« τητα, καὶ αὐξάνει τὴν ἰσχύον τῆς ψυχῆς. Ἄλλ' ἔταν ἀκο-
« λούθως ἢ πρόοδος τῶν ἐτῶν κάμψῃ τὸ σῶμα, ἀμβλύνη
« τὰ ὄργανα καὶ ἐξαντλήσῃ τὰς δυνάμεις, ἢ κρίσις παρ-
« φέρεται, καὶ τὸ πνεῦμα τραυλίζει, ὡς καὶ ἡ γλῶσσα· καὶ
« συντόμως εἰπεῖν, ὅλα τὰ ἐλατήρια τῆς μηχανῆς συνεκλεί-
« πουσιν. » Καὶ ὁ Ἀριστοτέλης δὲ εἶπε πρὸ τοῦ Λουκρε-
τίου· « Ἔστι γὰρ, ὡς περ σῶματος, καὶ διανοίας γῆρας »
(περὶ Δημοκρ. Β', 9.) καὶ τοῦτο τοῦ Ἀριστοτέλους τὸ
μέρος εἶχε πιθανῶς πρὸ ὀφθαλμῶν εἰς πᾶν Ὀμήρου Σχο-
λιαστῶν, τῶν ὑπὸ τοῦ σοφοῦ Βιλλοισπῆνας ἐκδοθέντων, ὅτε
ἐξηγῶν τὸν 115ον τοῦ ΙΑ' Βιβλίου τῆς Ἰλιάδος ἔλεγεν,
ὅτι « Ἀριστοτέλης καὶ Ἀντίπατρος ὁ ἱατρὸς συνζύξασθαι
φασὶ τῷ σώματι τὴν ψυχὴν, καὶ συμμειοῦσθαι πάλιν. »

Ταῦτα πάντα παρέθηκα πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς ἰδέας μου ὡς
πρὸς τὴν ἀόρθωσιν τοῦ πρακτιμένου στίχου τοῦ Σοφο-
κλέους, ὃν ὁ Βιργίλιος φαίνεται μιμούμενος ἐν τῷ λέγειν

Omnia fert aetas, animum quoque

ὅπερ ὁ Γρεσσέτιος χαριέντως μετέφρασε·

Ma mémoire s' éteint: tout s' éteint avec l' âge.

τηρήσει ὁ Θησεύς καὶ οἱ διάδοχοι αὐτοῦ ἀπόβρῃτον τὸν τόπον τῆς ταφῆς του, μήποτε ἀφαιρέσωσι τὸ σῶμα αὐτοῦ οἱ Θηβαῖοι, οἵτινες ἦσαν θανάσιμοι ἐχθροὶ αὐτοῦ. Ἐν ἐνὶ λόγῳ διὰ τῆς πράξεως ταύτης ὁ Οἰδίπους ἀπεκλήρωσε τρόπον τινὰ τοὺς συμπολίτας καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ, καὶ κατέλιπεν ὑπὲρ τῶν Ἀθηναίων διαθήκην τοιαύτην, οἷαν ἐννοοῦσιν οἱ Νομικοὶ διὰ τοῦ ἐξῆς ὁρισμοῦ. Διαθήκη ἐστὶ « Σαφῆς δήλωσις τῆς θελήσεως τοῦ ἀποθανόντος περὶ μεταβιβάσεως τῆς κυριότητος τῶν μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ καταλειπομένων κτημάτων, καὶ περὶ παντός, ὅτι μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ ἐπιθυμεῖ γενέσθαι. » (1)

Τούτου τεθέντος, ἄλλο τι ζήτημα ἀναφαίνεται φυσικῶς τῷ λόγῳ. Πῶς ἡ προφορικὴ αὕτη παράδοσις, ἡ διαθήκη τοῦ Οἰδίποδος μετεβιβάσθη ἀλληλοδιαδόχως εἰς τοὺς βασιλεῖς τῶν Ἀθηνῶν, καὶ ἔπειτα εἰς τὸν Ἄρειον Πάγον μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Κόδρου, τοῦ τελευταίου τῶν Ἀθηνῶν βασιλέως; διότι γνωστὸν ὑπάρχει, ὅτι ὁ Θησεύς ἐδολοφονήθη ἐν τῇ νήσῳ Σκύρω ὑπὸ τοῦ Λυκομήδους, καὶ ὅτι ὁ Κόδρος ἐκούσιως παρεδόθη εἰς θάνατον ὑπὲρ τοῦ συμφέροντος τῆς πατρίδος. — Ἐξ ὅλης τῆς γενναίας τοῦ Θησεῦς διαγωγῆς πιθανώτατον φαίνεται, ὅτι, πρὶν ἢ ἐξέλθῃ τῶν Ἀθηνῶν, ἐνεπιστεύθη τὸ μυστικὸν εἰς τὸν ἐπίδοξον διάδοχον αὐτοῦ ὁ δὲ Κόδρος, πρὶν ἢ ἐκτεθῆ εἰς τὸν ἐκούσιον θάνατον διὰ τὸν αὐτὸν λόγον ἐνεπιστεύθη αὐτὸ εἰς τὸν Ἄρειον Πάγον, συγκείμενον, ὡς γνωστὸν, ἐκ τῶν ἐναρετωτάτων πολιτῶν, καὶ τοσαύτης ἀπολαύοντα ἀγαθῆς ὑπολήψεως ἀνα πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα, ὥστε νὰ πιστεύωσι γενικῶς, ὅτι καὶ θεοὺς ἐδίκασέ ποτε τὸ Δικαστήριον τοῦτο.

Πρὸς ταῦτα δυνατὸν ν' ἀντιτάξῃ τις, ὅτι ὅλη αὕτη ἡ περὶ Οἰδίποδος διήγησις εἶναι μῦθος, ὃν μετεχειρίσθη ὁ Σοφοκλῆς, ὅπως εὐαρεστήσῃ τοῖς Ἀθηναίοις, οἵτινες μετὰ πολλῆς ἀπληστίας συνέλεγον καὶ διετήρουν ὅ,τι διέθρυπτε τὴν ἑαυτῶν ματαιοφροσύνην, καὶ ὡς ἱερὸν τόπον ἐλάτρευον τὸν Κολωνόν, ὅπου ἐδόξαζον ὅτι ἔλαβε τὴν ἀρχὴν ὁ μῦθος οὗτος. Ἀναντιρρήτως μῦθος εἶναι ἡ διήγησις αὕτη, ἡ τοῦλάχιστον παράδοσις, τοσαύτῳ μᾶλλον ἀβέβαιος, ὅσῳ ὑπάρχουσιν οἱ ἀντιλέγοντες, ὅτι ὁ Οἰδίπους ἀπεβίωσεν ἐν Θήβαις (2) καὶ ἐπομένως ἡ διαθήκη αὐτοῦ δὲν εἶναι μᾶλλον ἀξιόπιστος τοῦ Κορανίου. Ἀλλὰ

(1) Expressa declaratio voluntatis defuncti de translatione domini rerum post mortem suam relictarum, et de eo quod praeterea post mortem suam fieri velit. — Baumciaster, philosoph. Definit. Part II, p. 175.

(2) Ὁ Σχολιαστὴς τοῦ Σοφοκλέους (Οἰδ. ἐπὶ Κολ. 94) λέγει, ὅτι ὁ Οἰδίπους ἀπεβίωσεν ἐν Θήβαις, καὶ ὅτι κατὰ πρῶτον μὲν ἐτάφη ἐν τινι χωρίῳ τῆς Βοιωτίας, ἔπειτα δὲ μετηνέχθη ἀλλαχοῦ. Ἡ παράδοσις αὕτη συμφωνεῖ πρὸς τὸ λεγόμενον ὑπὸ τοῦ Ὁμήρου (Ἰλ. ψ, 679), ὅτι ὁ Ἡγεμῶν οὗτος ἀπέθανεν ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ πατρίδι.

δὲν πρόκειται ἐνταῦθα περὶ ἀληθείας τοῦ γεγονότος ἀρκεῖ μόνον νὰ γινώσκωμεν, ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι ἐπίστευσαν αὐτὸ, ὡς καὶ ἄλλα πολλὰ τοιαῦτα μυθολογήματα, καὶ ὅτι εἶχαν μέγα συμφέρον εἰς τὸ νὰ πιστεύωσιν αὐτό. Οὕτως ἡ δίκη τοῦ Ἄρειος ἐνώπιον τοῦ Ἄρειου Πάγου, καὶ τοσαῦτα ἄλλα θαύματα, ἀρχαιότερα ἢ σύγχρονα τῇ ἀρχῇ τῆς δημοκρατίας αὐτῶν, καὶ πρὸ πάντων ἡ περὶ αὐτοχθονισμοῦ ἰδέα αὐτῶν, ἐνομιζόντο παρ' αὐτοῖς τοσοῦτῳ μᾶλλον ἀξιόπιστα, ὅσῳ ἐκολάκευον τὴν φιλοτιμίαν αὐτῶν, καὶ ἀπετέλουν μέρος τῆς θρησκείας αὐτῶν.

Καὶ ταῦτα μὲν, φίλτατε, ὅσα περὶ τοῦ προκειμένου ἔχω σοι εἰπεῖν. Ἐπαναλαμβάνω δὲ, ὅτι ἀπλὴν εἰκασίαν μου ὑποβάλλω εἰς τὴν κρίσιν Σοῦ τε καὶ τῶν ἄλλων σοφῶν ἀνδρῶν, τῶν περὶ τὴν Ἑλληνικὴν φιλολογίαν ἐπιμελῶς ἀσχολουμένων. Ὅ,τι δὲ θεωρῶ καθαρὰν ἀλήθειαν, καὶ οὐχὶ εἰκασίαν, εἶναι τὸ ἐξῆς ὅτι ὁ μὲν Δείναρχος ἀναφέρει Διαθήκην ἀπόβρῃτον, φυλαττομένην ἐν τῷ Ἄρειῳ Πάγῳ, ὁ δὲ Σοφοκλῆς ἀναφέρει ὁμοίως πράξιν ἀπόβρῃτον, ἐνεργηθεῖσαν μετὰ τοῦ Οἰδίποδος καὶ τῆς πόλεως τῶν Ἀθηνῶν, καὶ ἔχουσιν πάντα τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς διαθήκης.

ΚΟΡΑΗΣ.

ΣΚΗΝΑΙ ΕΝ ΓΕΩΡΓΙΑΙ.

(Ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ.)

(Τέλος. Ἴδε φουλ. 347.)

Γ'.

Ἄμα ἐχάραξεν ἠγέρθη ὁ Γρηγόρης, ἔτριψε τοὺς ὀφθαλμούς του, ἔστριψε τὸν μύστακά του καὶ ἐτίναξε τὸ κάλυμμα τῆς κεφαλῆς του. Ὁ δὲ πρίγκηψ Δημήτριος, τοῦ ὁποίου ἡ ἡρεμος καὶ τακτικὴ ἀναπνοὴ ἐδήλου τὴν ἀνάβρυσίν του, ἐκοιμάτο ἔτι, ὅταν ὁ πιστὸς νεκροθάπτης ἀπῆλθε βήματι ταχεῖ εἰς τὴν ἀγοράν, ἰν' ἀγοράσῃ διὰ τὸν πρίγκηπα χαβιάριον, αὐγά, κρέας καὶ εἶνον. Ὁ πτωχὸς νεκροθάπτης εἶχε κάμει οἰκονομίας τινὰς, αἵτινες ἤλαττοῦντο μὲν καθ' ἑκάστην ἕνεκα τῆς ὑπερβολικῆς του δίψης, ἀλλ' εὐτυχῶς ἐσώζοντο ἀκόμη διακόσια ἀβάζια. (1)

Πρὸς τούτοις ἦτο καὶ ἐλπίς ὅτι, ἐξαντληθέντος τοῦ μικροῦ τούτου θησαυροῦ, ἤθελεν εἰσρεύσει εἰς τὸ δερμάτινον πουγγίον τοῦ πτωχοῦ γέροντος γενναῖόν τι φιλοδώρημα τοῦ πρίγκηπος. — Ἐπανελθὼν ἐκ τῆς ἀγορᾶς εὗρεν ὁ Γρηγόρης τὸν πρίγκηπα ἔξυπνον καὶ στηριζόμενον μετὰ κόπου ἐπὶ τῆς σκληρᾶς

(1) Τὸ ἀβάζιον εἶναι νόμισμα ἔχον ἀξίαν 85 περίπου λεπτῶν. Σ. τ. Μ.